

Vážení přátelé včelaři.

Minulé povídání o chovu včel jsme rozeslali na začátku meteorologického jara. V dnešním pokračování se budeme věnovat průběhu jarního období. S příchodem astronomického jara snad dá o sobě vědět i skutečně jarní počasí. To by nám mělo umožnit dokončení těch opatření, která jsme nestihli v předjaří. Zejména se jedná o dosud neuskutečněné ošetření k tlumení varroázy - nátěrem včelího plodu s následnou fumigací.

Teplejší jarní dny nám také umožní provedení jarních prohlídek v těch včelstvech, kde jsme v předchozím období usoudili, že je to potřeba. K provedení prohlídky bychom však měli mít potřebné podmínky. Čím jsou dány? Signál k tomu nám poskytují stromy olše lepkavé v okamžiku, kdy začínají rozkvétat. Ony totiž jsou prvními rostlinami, které jsou na jaře schopny poskytnout včelám dostatek hodnotného pylu. Proč je důležitější než datem v kalendáři řídit svoje opatření ve včelstvech signálními rostlinami? Tyto rostliny totiž daleko lépe než datum v kalendáři odrážejí, kam už dospěla ve svém jarním rozvoji příroda. Včely jsou její nedílnou součástí, a právě v přírodě nacházejí v úplnosti vše, co k životu a svému jarnímu rozvoji potřebují. Na prvním místě jde o dostatek kvalitního pylu, kterým by mohli nakrmit svůj plod. Spolu s olší lepkavou rozkvétá topol osika a záhy následují vrby, především vrba jíva se svými zlatožlutými „kocoury“ plnými hodnotného pylu. A s rozkvetlými vrbami nacházejí včely v přírodě i první významný zdroj nektaru. Jinak řečeno, rozkvetlé olše jsou signálem, že už nemusíme mít přehnané obavy, že svými zásahy do včelstev jim vždy ublížíme. Jen se vyvarujme vstupovat do nich za nepříznivého počasí.

Pokud byla zmínka o signálních rostlinách, řekněme si ve stručnosti, že příští signální rostlinou, o níž budeme hovořit, bude třešeň ptačka. O ní však více, až jaro pokročí. Nyní si připomeňme, na co bychom při práci ve včelstvech neměli zapomenout. Co nejdříve odstraníme, pokud jsme tak již neučinili, všechny česnové zábrany na ochranu proti škůdcům. Česna očistíme a otevřeme je do té míry, aby jimi mohlo do úlů pronikat dostatek vzduchu.

Nemáme-li jistotu, že včelstvo úspěšně ploduje, neměli bychom otálet s přidáním takového včelstva k jinému včelstvu v dobré kondici. Jen přitom dbáme na to, abychom nespojovali včelstva, která trpí nějakou chorobou, nyní na jaře zejména průjmem, o němž nás bude informovat pokálený leták, úl nebo včelí dílo. Nemocné včelstvo je bezpečnější utratit, mohlo by roznést infekci nejen do vedlejších úlů, ale i k okolním včelařům. Rovněž nespolehejme, že se nám slabé a neduživé včelstvo podaří napravit do dobré kondice.

Měli bychom si udělat jasno, jestli včelstva mají do doby zbývající do plné jarní snůšky dostatek zásob. Při zjištění jejich nedostatečnosti je stále ještě možné doplnit je přenesením zásobních plástů od včelstev s přebytkem. Pak odvíckujeme zásobní plást nebo alespoň odvíckovací vidličkou poškrábeme víčka kryjící zásoby a takto připravený zásobní plást přisuneme k plodovému tělesu. Není-li kde zásobní plásty odebrat, přidáme na horní loučky nad plodovým tělesem placku zkrystalizovaného medu nebo medocukrového těsta. Doplnování chybějících zásob cukerným roztokem je spojeno s nebezpečím, že podnítíme včely ke slídění a loupežím.

K uvolňování zásob a krmení plodu včely potřebují dostatek vody. Přisun vody do úlů bychom měli včelám usnadnit. Vhodné je k tomu využít různé typy napáječek. Důležité je zkrátit včelám vzdálenost úlů od zdrojů vody. Zejména za chladného počasí mohou včely přinášející vodu snadno prokřehnout chladem a zahynout.

Nakonec si dovoluji připomenout důležitost tepla pro zdárný jarní rozvoj včelstev. Plodová tělesa se postupně zvětšují a včely již musí usilovat o udržení tepelné pohody uvnitř celého úlu, zejména v té jeho části, kde se plod nachází. Proto je dobré, je-li plodové těleso v horní části úlu, kde se teplo udržuje snáze, proto dbáme na dobrým zateplení strůpků.

V průběhu dubna bude v úlech za příznivého vývoje plodu dále přibývat a v polovině dubna už v úlech najdeme několik plodových plástů. Ve včelstvech však bude citelně ubývat zimních včel a nově vylíhlé mladušky budou jen těžko tyto ztráty nahrazovat. Pochopitelně se s takovým vývojem, který je přirozený, budou lépe vyrovnávat silná včelstva, zatímco „slabochům“ to může přinést fatální konec. Opět je na tomto místě dobré připomenout, že v našich chovech by nemělo být pro slabá včelstva místo.

Včelaři, kteří jako plodiště využívají dva nástavky, zpravidla usnadňují jarní rozvoj včel záměnou nástavků. Horní nástavek se zásobami přesunou jako nástavek spodní a spodní nástavek s plodovým tělesem přemístí nahoru. Tím umožní, aby se plodová aktivita včelstva uplatnila v horním nástavku a ve včelstvu bylo dostatek místa pro čerstvý plod. Jestliže se včelstvo proplozovalo během zimy až do horního nástavku, není přehazování nutné, jen je vhodné včelám uvolnit dostatek prostoru pro rozvoj plodového tělesa. Spolu s tím je dobré z úlu průběžně vyjímat prázdné tmavé souše k vytavení a nahrazovat je žemlovými soušemi a později mezistěnami. Případná prázdná místa v úle vzniklá po vyjmutých tmavých souších vyplňujeme tepelnými přepážkami, které budeme postupně nahrazovat novými mezistěnami zajišťujícími prostor pro rozvoj včelstev. Takovýto postup uplatníme v úlech s klasickým uspořádáním širokonízkých úlových rámků. Poněkud odlišný postup budou volit včelaři využívající jiných úlových soustav, např. Langstroth či Dadant, popř. využívajících nízké rozměry rámků. Těmto včelařům se doporučuje hledat poučení v odborné literatuře.

V druhé polovině dubna budeme netrpělivě sledovat, kdy nám jarní rozvoj v přírodě vydá další včelařský signál v podobě rozkvětu třešně ptačky, někdy je jako stejná signální rostlina též uváděna meruzalka či srstka angrešt. Začátek květu těchto rostlin nám signalizuje, že ve včelstvech v důsledku dostatku obživy započal stavební pud a k jeho využití je třeba do včelstev vložit první mezistěny. Kam je vložíme? Do těsného sousedství plodového tělesa. Zprvu postačí vložit jen jednu mezistěnu, za příznivého počasí však jsou včely schopny tuto mezistěnu vystavět během několika málo dnů. To nás nutí sledovat situaci ve včelstvech a pohotově opět k plodovému tělesu přidávat další mezistěny. Spolu s nimi, nebo namísto některé z mezistěn je záhodno do včelstva přidat také stavební rámek. To je prázdný úlový rámek jen s úzkým proužkem mezistěny přitavený zesponu na horní loučku. I zde se velmi rychle uplatní stavební aktivita včel vystavením nového plástu s převážně trubčími buňkami. Tu matka velmi ochotně zaklade trubčím plodem a samičky roztoče varroa do nich nakladou rovněž ochotně svoje vajíčka. Včelí matky proto, že ve včelstvech je k jejich přirozenému rozmnožování potřeba trubců a samičky varroa proto, že vývoj trubčího plodu trvá o tři dny déle než plod dělničí a v době líhnutí trubců se spolu s nimi už líhnou oplozené samičky varroa, čímž je rozvoj varroózy ve včelstvech urychlován. Pro nás včelaře se tak nabízí cesta jak rozvoj varroózy tlumit tím, že zavíčkovaný plod ve stavebních rámcích vyřízneme a dáme plást vytavit. Roztoče tak zahubíme, včely vychovají trubce na jiných plodových plástech a my jako bonus získáme prvotřídní včelí vosk. A toho není nikdy dost. Jen poznámka na okraj. Každý včelař by měl usilovat o to, aby každoročně obnovil alespoň jednu třetinu včelího díla. Tím brání přenášení chorob přežívajících zejména ve starých tmavých souších. A k tomu je třeba si uvědomit, že zastavení stavební aktivity není možné. Každá dělnice prochází vývojovou etapou úlové včely stavěčky, kdy má aktivní voskové žlázy produkující vosk. Ten buďto uplatní při stavbě včelího díla, anebo voskové šupinky budou jako nepotřebné vyneseny ven z úlu bez užitku. Obavy, že necháme-li včely stavět nové dílo, budeme mít méně medu jsou zcela liché.

Pokračujícímu rozvoji včelstev, kdy a jak nasazovat medníky a jak bránit vzniku rojové nálady se budeme věnovat příště.

Pevné zdraví vám i včelám a hodně úspěchů.

O. Koubek

Připomínáme - aktuální omezení pohybu obyvatelstva na území okresu není dotčena péče o včelstva, včelaři tak mohou jezdit ke včelstvům jak mimo obec, tak i mimo území vlastního okresu – více info zde :

<https://www.vcelarstvi.cz/aktuality/v-ramci-nouzoveho-stavu-je-pohyb-osob-mez-okresy-zakazan-jedna-z-vyjimek-vsak-umoznuje-zajisteni-pece-o-vcelstva/>

Zájemcům o vyšetření měli na MVP připomínáme, aby pilně strádali měl, hlavně mají-li méně než 5 včelstev - bude se pravděpodobně vybírat koncem dubna, bližší informaci ještě včas dostanete v příštím povídání.

Užívejte si příjemné jarní dny se včelami.

Z. Folk